

УДК 657.421:336.76
DOI: 10.60022/3(5)-19S

Безверхий Костянтин Вікторович

доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту
Державного торговельно-економічного університету, Україна

Bezverkhyi Kostiantyn

Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor
Associate Professor of the Department of Financial Analysis and Audit
State University of Trade and Economics, Ukraine
ORCID: 0000-0001-8785-1147

Юрченко Олександр Анатолійович

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри міжнародної економіки
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

Yurchenko Oleksandr

PhD in Economics, Associate Professor
Associate Professor of the Department of International Economics
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Ukraine
ORCID: 0000-0002-8447-6510

Голуб Наталія Олександрівна,

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, Україна

Golub Nataliia

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University, Ukraine
ORCID: 0000-0003-2238-1986

ФІНАНСОВА ОРЕНДА (ЛІЗИНГ) ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ВИЗНАННЯ, ОЦІНКА ТА ВІДОБРАЖЕННЯ

Анотація. У статті досліджено теоретичні та методичні засади обліку фінансової оренди (лізингу) в умовах сучасного економічного середовища. Обґрунтовано економічну сутність лізингових операцій та визначено їх місце в системі бухгалтерського обліку як складного об'єкта, що поєднує активи, зобов'язання, доходи і витрати. Розкрито зміст облікового процесу лізингових операцій через послідовність етапів: спостереження, вимірювання, реєстрації, систематизації та узагальнення інформації. Узагальнено функції бухгалтерського обліку в частині інформаційного, контрольного, аналітичного та управлінського забезпечення лізингової діяльності. Проаналізовано критерії визнання фінансової оренди відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку та податкового законодавства, встановлено їх спільні та відмінні ознаки. Особливу увагу приділено визначенню ключових облікових категорій, зокрема мінімальних орендних платежів, гарантованої та негарантованої ліквідаційної вартості, а також теперішньої вартості грошових потоків. Обґрунтовано ануїтетний характер лізингових платежів та методику їх розподілу із застосуванням ефективної ставки відсотка. Систематизовано підходи до облікового відображення фінансової оренди у орендаря та орендодавця, що підтверджує принцип превалювання економічної сутності над юридичною формою та симетричність облікових процедур.

Ключові слова: бухгалтерський облік, лізинг, лізингові операції, обліковий процес, об'єкт бухгалтерського обліку, мінімальні орендні платежі, теперішня вартість, фінансова оренда.

FINANCE LEASE AS AN OBJECT OF ACCOUNTING: RECOGNITION, MEASUREMENT AND PRESENTATION

Abstract. The article examines the theoretical and methodological foundations of accounting for finance

© Автор(и). Ця стаття знаходиться у відкритому доступі та розповсюджується відповідно до умов ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

leases in the context of a modern economic environment characterized by instability, limited investment resources, and the need to renew fixed assets. Finance leasing is substantiated as an effective tool for attracting investment and ensuring asset modernization without significant initial financial burden. At the same time, the study identifies key challenges in leasing practice, including inconsistencies in the interpretation of its economic substance, lack of unified approaches to defining accounting objects, and discrepancies between accounting and tax regulations.

It is determined that finance leasing combines elements of investment, credit, and asset use, which complicates its accounting treatment. The study emphasizes the importance of applying the principle of substance over form, as finance leases involve the transfer of substantially all risks and rewards to the lessee. The accounting process is presented as a sequence of stages—observation, measurement, recording, systematization, and summarization—each contributing to the formation of reliable accounting information.

Special attention is given to the criteria for recognizing leases as finance leases under accounting standards and tax legislation. Core indicators include transfer of ownership, bargain purchase options, lease term duration, and the relationship between present value of lease payments and fair value of the asset. The study also highlights differences between accounting and tax approaches.

Key accounting categories are systematized, including guaranteed and unguaranteed residual values and minimum lease payments. It is established that lease payments have an annuity structure and consist of asset repayment and financial income. The present value of lease payments is defined through discounting, forming the basis for financial results recognition.

The article demonstrates symmetrical accounting treatment: the lessee recognizes an asset and liability, while the lessor records receivables and financial income. This ensures consistency of financial results and reflects the economic nature of leasing transactions.

The findings contribute to improving accounting methodology and enhancing the quality of financial information for management decisions. Further research should focus on evaluating leasing efficiency and adapting accounting approaches to digital environments.

Keywords: accounting, leasing, leasing operations, accounting process, object of accounting, minimum lease payments, present value, finance lease.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку економіки, що характеризуються нестабільністю фінансових ринків, обмеженістю власних інвестиційних ресурсів підприємств та зростанням потреби в оновленні основних засобів, особливої актуальності набуває використання лізингових механізмів фінансування. Фінансова оренда виступає ефективним інструментом залучення інвестицій, однак її практичне застосування супроводжується низкою методичних і організаційних проблем, пов'язаних із неоднозначністю трактування економічної сутності лізингових операцій, розбіжностями між нормами бухгалтерського та податкового законодавства, а також складністю визначення ключових облікових категорій, зокрема мінімальних орендних платежів, ліквідаційної вартості та фінансових результатів операцій.

Додаткової складності набуває питання організації облікового процесу лізингових операцій, який передбачає інтеграцію різних об'єктів бухгалтерського обліку – активів, зобов'язань, доходів і витрат у єдину інформаційну систему підприємства. Відсутність уніфікованого підходу до їх ідентифікації, оцінки та відображення знижує якість облікової інформації та ускладнює прийняття ефективних управлінських рішень. У зв'язку з цим актуальним є поглиблення теоретико-методичних засад обліку фінансової оренди, їх систематизація та адаптація до сучасних умов господарювання, що й зумовлює необхідність проведення цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку фінансової оренди та лізингових операцій активно досліджується як у вітчизняній, так і в міжнародній науковій літературі. Зокрема, у працях К. Безверхого [1], О. Дзюби [2] та Ю. Остапенка [9] розкрито особливості впровадження МСФЗ 16 «Оренда», обґрунтовано зміну підходів до визнання активів і зобов'язань та акцентовано увагу на концепції права користування активом. Професор, В. Пархоменко [10], досліджує практичні аспекти застосування рахунків бухгалтерського обліку для відображення орендних операцій, тоді як С. Семенова та С. Шуляренко [14] конкретизують галузеві особливості обліку оренди на підприємствах транспорту. У роботі С. Рогозного [13] здійснено порівняльний аналіз міжнародної практики регулювання обліку орендних операцій, що дозволяє узагальнити відмінності між національними та міжнародними підходами. Дослідження І. Назаренко, О. Назаренка та В. Гоги [6] доповнюють науковий дискурс питаннями нормативної регламентації та аудиту орендних операцій. Водночас у працях Н. Коровіної та Г. Юр'євої [3], а також О. Липецької і Л. Глушенка [4] лізинг розглядається як інструмент інвестиційного розвитку, що розширює економічний зміст облікових процедур. Додатково

варто відзначити наукові доробки С. Ніколаєвої [8] та Т. Хомуляка [15], у яких сформовано теоретичні основи обліку та аудиту лізингових операцій, а також класифікаційні підходи до їх видів [16]. Окрему увагу сучасні дослідження приділяють інтеграції ESG-підходів у розвиток лізингових відносин, що відображено у науковій праці А. Шолойка та Д. Клименка [17].

Нормативно-правове забезпечення обліку орендних операцій формується на основі поєднання міжнародних та національних регуляторів. Ключову роль відіграє МСФЗ 16 «Оренда» [5], який встановлює єдину модель обліку для орендаря та базується на концепції визнання права користування активом і відповідного зобов'язання. На національному рівні регулювання здійснюється НП(С)БО 14 «Оренда» [7], що визначає критерії класифікації оренди та порядок її відображення у фінансовій звітності. Важливе значення мають також Податковий кодекс України [11] та Закон України «Про фінансовий лізинг» [12], які регламентують податкові аспекти та правові засади здійснення лізингових операцій. Водночас наукові дослідження [6; 13] вказують на наявність розбіжностей між бухгалтерським і податковим підходами, що ускладнює практичне застосування норм і потребує їх гармонізації.

Разом із тим низка питань залишається дискусійною та потребує подальшого наукового обґрунтування. По-перше, відсутня єдність підходів до визначення сутності та структури облікового процесу лізингових операцій, зокрема щодо доцільності виділення окремих етапів (систематизації, контролю) та їх взаємозв'язку в єдиній інформаційній системі підприємства. По-друге, проблемним залишається питання ідентифікації об'єктів бухгалтерського обліку лізингових операцій, оскільки відсутність чіткого нормативного визначення зумовлює різні підходи до їх складу та економічного змісту, що ускладнює практичне застосування облікових процедур. По-третє, потребує подальшого удосконалення методика оцінки складових фінансової оренди, зокрема визначення мінімальних орендних платежів, їх теперішньої вартості та розмежування ліквідаційної вартості, що безпосередньо впливає на достовірність формування фінансових результатів і прийняття управлінських рішень.

Метою статті є узагальнення та розвиток теоретико-методичних засад обліку фінансової оренди шляхом уточнення сутності облікового процесу лізингових операцій, обґрунтування складу об'єктів бухгалтерського обліку та систематизації ключових облікових категорій, зокрема мінімальних орендних платежів, ліквідаційної вартості та їх теперішньої вартості, з урахуванням вимог бухгалтерського і податкового законодавства та потреб управління підприємством.

У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: метод теоретичного узагальнення – для систематизації підходів до визначення облікового процесу та об'єктів обліку; порівняльний аналіз – для зіставлення норм бухгалтерського та податкового регулювання фінансової оренди; метод систематизації – для дослідження структури мінімальних орендних платежів та їх складових; систематизації – для формування узагальненої характеристики етапів облікового процесу лізингових операцій.

Виклад основного матеріалу. Взаємодія лізингових операцій з іншими об'єктами бухгалтерського обліку проявляється безпосередньо в обліковому процесі підприємства.

У науковій літературі [2; 4; 6; 8; 15; 16; 17] відсутній єдиний підхід до визначення етапів і сутності облікового процесу, що особливо проявляється при відображенні лізингових операцій. Доцільно розглядати обліковий процес як послідовність етапів: спостереження, вимірювання, реєстрації, систематизації та узагальнення інформації. При цьому узагальнення обґрунтовано здійснювати після попередньої систематизації даних щодо лізингових активів, зобов'язань і платежів. Важливою складовою облікового процесу є контроль, який забезпечує перевірку правильності нарахування лізингових платежів, амортизації та відображення зобов'язань.

Водночас дискусійним залишається питання визначення об'єктів бухгалтерського обліку. У контексті лізингових операцій до них доцільно відносити лізингові активи (право користування майном), лізингові зобов'язання, витрати за лізинговими платежами та доходи від передачі майна у лізинг. Відсутність чіткого нормативного визначення цих об'єктів зумовлює необхідність їх уточнення з урахуванням специфіки лізингових відносин. Бухгалтерський облік у сфері лізингу виконує інформаційну, контрольну, оціночну, аналітичну та управлінську функції, забезпечуючи формування якісної інформаційної бази для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо ефективності використання лізингових інструментів.

Взаємодія лізингових операцій з іншими об'єктами бухгалтерського обліку реалізується через обліковий процес, що охоплює етапи спостереження, вимірювання, реєстрації, систематизації та узагальнення інформації у грошовому вимірнику, а бухгалтерський облік як складова системи управління лізинговою діяльністю виконує інформаційну, оціночну, контрольну, аналітичну та управлінську функції, формуючи якісне інформаційне підґрунтя для прийняття управлінських рішень. З метою узагальнення та наочного відображення логіки формування облікової інформації, взаємозв'язку етапів облікового процесу та функцій бухгалтерського обліку їх структуровано й подано на рис. 1.

Рис. 1. Характеристика складових облікового процесу та функцій бухгалтерського обліку щодо лізингових операцій як об'єкта бухгалтерського обліку

Джерело: сформовано авторами

Наведена схема відображає послідовність складових облікового процесу щодо лізингових операцій, який включає етапи спостереження, вимірювання, реєстрації, систематизації та узагальнення. На етапі спостереження здійснюється виявлення фактів здійснення лізингових операцій, що формує первинну інформаційну базу. Вимірювання передбачає їх ідентифікацію та оцінку в єдиному грошовому вимірнику, що забезпечує можливість подальшого облікового відображення. Реєстрація полягає у фіксації даних про лізингові операції в первинних документах, тоді як систематизація забезпечує їх узагальнення на рахунках бухгалтерського обліку та в облікових регістрах. Завершальним етапом є узагальнення інформації, яке передбачає формування фінансової та внутрішньої звітності щодо лізингових операцій.

Паралельно схема демонструє реалізацію функцій бухгалтерського обліку у процесі відображення лізингових операцій. Інформаційна функція забезпечує формування релевантних даних для внутрішніх і зовнішніх користувачів, оціночна – визначення вартості та ідентифікацію об'єктів обліку, контрольна – перевірку правильності здійснення та відображення лізингових операцій відповідно до законодавства і внутрішніх регламентів. Аналітична функція спрямована на дослідження ефективності лізингових операцій із застосуванням економіко-статистичних методів, тоді як управлінська функція забезпечує формування облікової інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо доцільності та результативності використання лізингу.

Трансформація лізингових відносин у фінансову оренду обумовлена необхідністю відображення їх економічної сутності у бухгалтерському обліку на засадах превалювання сутності над формою. Фінансова оренда трактується як форма орендних відносин, за якої орендарю передаються всі суттєві ризики та вигоди, пов'язані з використанням активу, що зумовлює визнання об'єкта оренди як активу з одночасним відображенням відповідного зобов'язання. Такий підхід забезпечує більш достовірне відображення фінансового стану та результатів діяльності підприємства, а також підвищує аналітичність облікової інформації у процесі прийняття управлінських рішень.

Критерії визнання оренди фінансовою визначаються нормами податкового та бухгалтерського законодавства [5; 7; 11]. При цьому поняття «фінансовий лізинг» і «фінансова оренда» є тотожними за економічною сутністю, але не повністю ідентичними у правовому аспекті.

У бухгалтерському обліку фінансова оренда трактується як форма орендних відносин, за якої орендарю передаються всі суттєві ризики та вигоди, пов'язані з правом користування та володіння активом. Визнання оренди фінансовою здійснюється за наявності хоча б однієї з ознак, передбачених НП(С)БО 14 «Оренда», серед яких: перехід права власності на актив після завершення строку оренди; можливість придбання об'єкта за ціною, нижчою за його справедливую вартість; переважання строку оренди у структурі строку корисного використання активу; відповідність теперішньої вартості мінімальних орендних платежів справедливій вартості об'єкта; специфічний характер активу; наявність

пільгових умов пролонгації оренди; компенсація втрат орендодавця у разі дострокового розірвання договору; а також віднесення результатів зміни вартості активу до орендаря [7].

З позиції податкового підходу, фінансовий лізинг визначається як господарська операція, у межах якої лізингодавець передає лізингоодержувачу майно, що відповідає критеріям основних засобів, із переданням усіх ризиків і вигод, пов'язаних із його використанням. При цьому ПКУ конкретизує окремі критерії, що спрощує їх практичне застосування. Зокрема, строк оренди має охоплювати період, протягом якого амортизується не менше 75 % первісної вартості об'єкта, а також передбачає обов'язковість подальшого переходу права власності до орендаря [11].

Важливою умовою є також щодо залишкової вартості об'єкта, яка на момент завершення договору не повинна перевищувати 25 % його первісної вартості. Це свідчить про можливість придбання активу за ціною, нижчою за ринкову, що кореспондує з бухгалтерськими критеріями.

Проведений аналіз норм податкового та бухгалтерського законодавства [5; 7; 11; 12] дозволяє виокремити спільні ознаки фінансової оренди, зокрема: відповідність суми лізингових платежів вартості об'єкта та спеціалізований характер активу, що обмежує можливість його використання іншими суб'єктами. Водночас окремі бухгалтерські ознаки не мають аналогів у податковому законодавстві, що обумовлює необхідність одночасного врахування вимог обох систем обліку при класифікації оренди.

Слід зазначити, що наявність виключно окремих ознак, визначених бухгалтерськими стандартами, не є достатньою підставою для визнання оренди фінансовою з позиції податкового законодавства. Відповідно, договір має містити умови, що відповідають як податковим, так і бухгалтерським критеріям.

Окрему увагу необхідно приділити переходу права власності на об'єкт фінансового лізингу. Таке право виникає у лізингоодержувача лише за умови повного виконання зобов'язань за договором, включаючи сплату всіх передбачених платежів. У разі укладення окремого договору купівлі-продажу право власності переходить після повної оплати вартості об'єкта [11].

Водночас на момент передання об'єкта фінансового лізингу орендар отримує лише ризики та економічні вигоди від його використання, але не право власності. При цьому об'єкт відображається на балансі орендаря як основний засіб, що відповідає економічній сутності операції.

Для належного документального оформлення передачі майна доцільним є складання акта приймання-передачі, який фіксує технічні характеристики об'єкта, дату передачі та його стан. Такий документ забезпечує достовірність облікових даних і мінімізує ризик виникнення спорів між сторонами.

Понятійно-категоріальний апарат фінансової оренди передбачає чітке розмежування гарантованої та негарантованої ліквідаційної вартості об'єкта оренди, а також визначення мінімальних орендних платежів і їх теперішньої вартості.

Згідно НП(С)БО 14 «Оренда», гарантована ліквідаційна вартість трактується як частина ліквідаційної вартості об'єкта, що підлягає обов'язковому відшкодуванню. Зокрема, для орендодавця це сума, яка гарантується до сплати орендарем або незалежною третьою стороною, спроможною виконати відповідні фінансові зобов'язання. Для орендаря гарантована ліквідаційна вартість визначається як частина вартості, що забезпечується до сплати самим орендарем або пов'язаною з ним стороною. Економічна сутність такого підходу полягає в тому, що у разі переходу права власності на об'єкт оренди до орендаря останній фактично компенсує повну вартість активу, включаючи його ліквідаційну складову, що обґрунтовує використання терміна «гарантована» [7].

На відміну від цього, негарантована ліквідаційна вартість визначається як частина вартості об'єкта, отримання якої орендодавцем не забезпечується або гарантується лише пов'язаними з ним сторонами. Така ситуація характерна для випадків, коли орендар не реалізує право викупу об'єкта фінансової оренди. У цьому разі залишкова вартість активу після завершення строку оренди не підлягає компенсації орендарем, оскільки подальше використання або вибуття об'єкта здійснюється орендодавцем, який і отримує відповідні економічні вигоди.

Суттєвим елементом фінансової оренди є мінімальні орендні платежі (далі – МОП), під якими розуміється сукупність платежів, що підлягають сплаті орендарем протягом строку оренди, за винятком витрат на додаткові послуги, податків та змінної (непередбаченої) частини орендної плати [7]. До складу МОП включається також сума гарантованої ліквідаційної вартості як для орендодавця, так і для орендаря.

Структурно МОП мають ануїтетний характер, тобто сплачуються рівними частинами протягом визначених інтервалів часу. Кожен платіж складається з двох компонентів: суми, що відшкодовує вартість об'єкта оренди, та винагороди орендодавця за надання активу у користування. Такий підхід відповідає класичній моделі ануїтету, відповідно до якої погашення фінансового зобов'язання здійснюється рівними платежами, що включають як основну суму, так і відсотковий дохід.

Водночас до складу МОП не включаються витрати, що підлягають компенсації орендодавцю (зокрема витрати на утримання майна), а також змінна орендна плата, розмір якої залежить від зовнішніх

чинників, таких як обсяги використання активу, рівень інфляції чи ринкові процентні ставки.

Важливим аналітичним показником є теперішня вартість мінімальних орендних платежів, яка визначається шляхом дисконтування майбутніх грошових потоків із застосуванням орендної ставки відсотка. Саме ця ставка забезпечує рівність між теперішньою вартістю сукупності мінімальних орендних платежів і негарантованої ліквідаційної вартості та справедливою вартістю об'єкта оренди на початок строку дії договору.

Різниця між сумою мінімальних орендних платежів (з урахуванням негарантованої ліквідаційної вартості) та їх теперішньою вартістю формує фінансовий результат операції: для орендодавця – дохід, для орендаря – витрати. Розподіл цього результату між звітними періодами здійснюється із застосуванням ефективної процентної ставки до залишку заборгованості орендаря [7].

На практиці реалізація зазначених положень відображається у складанні графіка орендних платежів, який деталізує структуру кожного платежу за складовими, зокрема погашення вартості активу та нарахованої винагороди. Такий графік є важливим інструментом облікового відображення фінансових витрат орендаря та доходів орендодавця.

У разі наявності у договорі умов щодо викупу об'єкта оренди за ціною, нижчою за його справедливую вартість, загальна сума платежів включає як мінімальні орендні платежі за весь строк оренди, так і суму, передбачену для остаточного придбання активу. [7]

Отже, коректне визначення складових фінансової оренди забезпечує достовірне відображення її економічної сутності в обліку та підвищує якість управлінських рішень.

Узагальнення теоретико-методичних положень щодо фінансової оренди дозволяє систематизувати ключові категорії та облікові характеристики у структурованому вигляді, що сприяє підвищенню аналітичності дослідження та полегшує практичне застосування відповідних норм (табл. 1).

Таблиця 1

Облікові характеристики ключових елементів фінансової оренди

Категорія	Економічна сутність	Облікові особливості
1	2	3
Гарантована ліквідаційна вартість (ГЛВ)	Частина вартості об'єкта, що гарантовано відшкодовується орендодавцю	Включається до складу мінімальних орендних платежів
Негарантована ліквідаційна вартість (НЛВ)	Частина вартості, яка не гарантується до компенсації	Не включається до зобов'язань орендаря
Мінімальні орендні платежі (МОП)	Сукупність обов'язкових платежів орендаря	Складаються з відшкодування вартості активу та відсотків
Структура платежів	Ануїтетні рівномірні платежі	Поділ на основну суму та фінансовий дохід
Дохід / витрати	Різниця між сумою платежів і їх теперішньою вартістю	Розподіляється за методом ефективної ставки відсотка
Теперішня вартість МОП	Дисконтована вартість майбутніх платежів	Визначається із застосуванням орендної ставки
Орендна ставка відсотка	Дисконтна ставка фінансової оренди	Використовується для розподілу доходів і витрат
Витрати, що не входять до МОП	Додаткові витрати та змінні платежі	Не включаються до складу орендних зобов'язань
Графік платежів	План погашення зобов'язань	Містить розподіл на тіло боргу та відсотки

Джерело: складено авторами на основі [5; 7; 11; 12]

Представлена вище таблиця дозволяє комплексно охарактеризувати фінансову оренду як складну економіко-облікову категорію, що поєднує елементи інвестування, кредитування та користування активами. Узагальнення показує, що ключовим аспектом фінансової оренди є трансформація вартості активу у систему регулярних платежів, які мають ануїтетний характер і включають як відшкодування вартості об'єкта, так і фінансовий дохід орендодавця.

Важливим результатом є також чітке розмежування гарантованої та негарантованої ліквідаційної вартості, що дозволяє оцінити рівень ризиків між сторонами договору. Зокрема, гарантована частина мінімізує ризики орендодавця, тоді як негарантована відображає потенційні втрати або вигоди від подальшого використання активу.

Встановлено, що визначення теперішньої вартості мінімальних орендних платежів є ключовим інструментом оцінки фінансової оренди, оскільки забезпечує зіставність майбутніх і поточних грошових потоків. Саме через механізм дисконтування формується фінансовий результат операції, який відображається у вигляді доходів або витрат сторін.

З метою систематизації облікових підходів до відображення операцій фінансової оренди доцільно узагальнити ключові положення бухгалтерського обліку та податкових розрахунків у розрізі учасників лізингових відносин – орендодавця та орендаря. Такий підхід дозволяє комплексно відобразити економічну сутність операцій та забезпечити порівнянність облікових процедур.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика обліку фінансової оренди в орендодавця та орендаря

Об'єкт обліку	Орендодавець	Орендар
Визнання об'єкта	Списання активу з балансу та визнання дебіторської заборгованості	Визнання активу та зобов'язання за найменшою з оцінок
Оцінка	МОП + негарантована ЛВ – фінансовий дохід	Справедлива вартість або теперішня вартість МОП
Дохід / витрати	Визнання доходу від реалізації та фінансового доходу	Визнання фінансових витрат (відсотків)
Структура платежів	Поділ на погашення заборгованості та відсотки	Поділ на зменшення зобов'язання та фінансові витрати
Облік відсотків	Відображаються як фінансовий дохід	Відображаються як фінансові витрати
Амортизація	Не нараховується (об'єкт списаний)	Нараховується як для власних основних засобів
Витрати на утримання	Включаються до витрат періоду	Обліковуються як витрати на власні основні засоби
Податок на прибуток	Можливі податкові різниці при передачі основних засобів	Амортизаційні податкові різниці
ПДВ	Виникає податкове зобов'язання при передачі об'єкта	Податковий кредит при отриманні

Джерело: складено авторами на основі [5; 7; 11; 12]

Отже, у орендаря об'єкт оренди визнається як власний актив із відповідним зобов'язанням, що свідчить про фактичний контроль над економічними вигодами від його використання. Для орендодавця характерним є трансформація активу у фінансовий інструмент – дебіторську заборгованість, яка генерує фінансовий дохід у вигляді відсотків. Це відображає інвестиційну природу фінансової оренди. Окрім того, важливим результатом є симетричність облікових підходів, зокрема: фінансовий дохід орендодавця відповідає фінансовим витратам орендаря, що забезпечує узгодженість облікової інформації між сторонами договору.

Висновки. Систематизація теоретичних положень дозволила уточнити зміст об'єктів обліку лізингових операцій, визначити їх місце в обліковому процесі та обґрунтувати значення функцій бухгалтерського обліку для інформаційного забезпечення управління лізинговою діяльністю. Практичне узагальнення облікових підходів засвідчило, що фінансова оренда відображається на засадах превалювання економічної сутності над юридичною формою: у орендаря об'єкт визнається як актив із відповідним зобов'язанням, тоді як у орендодавця трансформується у дебіторську заборгованість із формуванням фінансового доходу. Встановлено симетричність облікових процедур між сторонами договору, що забезпечує узгодженість фінансових результатів. Подальші дослідження доцільно спрямувати на удосконалення методичного забезпечення оцінки ефективності лізингових операцій, розвиток аналітичного інструментарію управління лізингом та адаптацію облікових підходів до сучасних цифрових систем обліку і звітності.

Література

1. Безверхий К.В. Особливості бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами: порівняльний аспект. *Облік і фінанси*. 2014. № 2 (64). С.8 – 13. URL: <https://afj.org.ua/ua/article/163>
2. Дзюба О.М. Особливості впровадження МСФЗ 16 «Оренда». *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 4 (21). С. 549–552. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/21_2019/84.pdf (дата звернення: 10.02.2026).
3. Коровіна Н.В., Юр'єва Г. О. Можливості розвитку ринку фінансового лізингу в Україні. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2024. № 29. С. 80–84. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.29.2024.308815>
4. Липецька О. Р., Глущенко Л. Д. Перспективи розвитку фінансового лізингу. *Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні»*. Вінниця : ВНТУ, 2022. С. 512–513.

5. МСФЗ 16 «Оренда»: Міжнародний стандарт фінансової звітності. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS16-ukr_AH-compressed-1.pdf (дата звернення: 10.02.2026).
6. Назаренко І. М., Назаренко О. В., Гога В. В. Орендні операції в орендаря: особливості нормативної регламентації обліку та ключові процедури аудиту. *Соціальний розвиток: економіко-правові проблеми*. 2025. № 4. URL: https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/13930/1/Стаття_Назаренко%20I._оренда.pdf (дата звернення: 10.02.2026).
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» : затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28 липня 2000 р. № 181 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00#Text> (дата звернення 10.02.2026).
8. Ніколаєва С.П. Бухгалтерський облік основної діяльності лізингових компаній: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Житомир, 2014. 21 с. URL: <https://library.ztu.edu.ua/e-copies/autoref/Nikolaeva.pdf> (дата звернення 10.02.2026).
9. Остапенко Ю. П. Нові підходи до обліку оренди за правилами МСФЗ 16 «Оренда». URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/29545/1/89.PDF> (дата звернення: 10.02.2026).
10. Пархоменко В. М. Облік оренди в МСФЗ та які рахунки бухобліку доцільно використовувати. 2019. URL: <https://zakon.help/article/orenda-oblik-orendi-msfzbuhoblik-rahunki-buhobliku?menu=185> (дата звернення: 10.02.2026).
11. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 №2755-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 10.02.2026).
12. Про фінансовий лізинг : Закон України від 04.02..2021 № 1201-IX ВР (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text> (дата звернення: 10.02.2026).
13. Рогозний С.А. Міжнародна практика регулювання обліку орендних операцій: порівняльний аспект. *Наукові праці НДФІ*. 2020. № 3 (92). С. 95–108. URL: https://npndfi.org.ua/docs/NP_20_03_095_uk.pdf (дата звернення: 10.02.2026).
14. Семенова С. М., Шуляренко С. М. Особливості обліку оренди на підприємствах транспорту за МСФЗ 16. *Збірник наукових праць ДУІТ. Серія: Економіка і управління*. 2019. Вип. 43–44. С. 32–41. URL: <https://em.duit.in.ua/index.php/home/article/view/138/135> (дата звернення: 10.02.2026).
15. Хомуляк Т.І. Облік і аудит лізингових операцій : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). Львів, 2008. 20 с.
16. Шишка Р. Б., Микитюк М. С. Класифікація видів лізингу. *Юридична наука і практика: виклики часу: V міжнародна науково-практична конференція, 12 березня 2015 р.: тези доп.* К, 2015. Т. 3. С. 168-171.
17. Шолойко А. С., Клименко Д. О. Розвиток фінансового лізингу в Україні на основі ESG принципів. *Економіка та суспільство*. 2025. № 79. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-19> (дата звернення: 10.02.2026).

References

1. Bezverkhyi, K.V. (2014). Specifics of Accounting under National and International Standards: Comparative Aspect. *Oblik i finansy*, Issue 2, Pp. 8-13. URL: <https://afj.org.ua/ua/article/163>
2. Dziuba, O. M. (2019). Features of implementation of IFRS 16 “Leases”. *Eastern Europe: Economy, Business and Management*, 4(21), pp. 549–552. Available at: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/21_2019/84.pdf
3. Korovina, N. V., Yurieva, H. O. (2024). Opportunities for the development of the financial leasing market in Ukraine. *Economic Bulletin of NTUU “Kyiv Polytechnic Institute”*, 29, pp. 80–84.
4. Lypetska, O. R., Hlushchenko, L. D. (2022). Prospects for the development of financial leasing. In: *Proceedings of the V International Scientific and Practical Conference “Modern Trends in the Development of Financial and Innovation-Investment Processes in Ukraine”*. Vinnytsia: VNTU, pp. 512–513.
5. IFRS 16 “Leases” (n. d.). International Financial Reporting Standard. Available at: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS16-ukr_AH-compressed-1.pdf
6. Nazarenko, I. M., Nazarenko, O. V., Hoha, V. V. (2025). Lease operations of the lessee: features of regulatory accounting and key audit procedures. *Social Development: Economic and Legal Issues*, 4. Available at: https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/13930/1/Стаття_Назаренко%20I._оренда.pdf
7. National Accounting Standard 14 “Leases” (2000). Approved by the Ministry of Finance of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00#Text>
8. Nikolaieva, S. P. (2014). Accounting of the main activity of leasing companies. Abstract of PhD dissertation. Zhytomyr. Available at: <https://library.ztu.edu.ua/e-copies/autoref/Nikolaeva.pdf>
9. Ostapenko, Yu. P. (n. d.). New approaches to lease accounting under IFRS 16 “Leases”. Available at: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/29545/1/89.PDF>

10. Parkhomenko, V. M. (2019). Lease accounting under IFRS and appropriate accounting accounts. Available at: <https://zakon.help/article/orenda-oblik-orendi-msfzbuhoblik-rahunki-buhobliku?menu=185>
11. Tax Code of Ukraine (2010). Law of Ukraine No. 2755-VI. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
12. Law of Ukraine “On Financial Leasing” (2021). No. 1201-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>
13. Rohoznyi, S. A. (2020). International practice of lease accounting regulation: comparative aspect. *Scientific Papers of NDFI*, 3(92), pp. 95–108. Available at: https://npndfi.org.ua/docs/NP_20_03_095_uk.pdf
14. Semenova, S. M., Shuliarenko, S. M. (2019). Features of lease accounting in transport enterprises under IFRS 16. *Collection of Scientific Papers of DUIT. Series: Economics and Management*, 43–44, pp. 32–41. Available at: http://duit.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/semenova_s_shulyarenko_s..pdf
15. Khomuliak, T. I. (2008). Accounting and audit of leasing operations. Abstract of PhD dissertation. Lviv.
16. Shyshka, R. B., Mykytiuk, M. S. (2015). Classification of leasing types. In: *Legal Science and Practice: Challenges of Time: V International Scientific and Practical Conference*. Kyiv, Vol. 3, pp. 168–171.
17. Sholoiko, A. S., Klymenko, D. O. (2025). Development of financial leasing in Ukraine based on ESG principles. *Economy and Society*, 79. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-19>

Отримано: 01.04.2026

Прийнято до публікації: 04.05.2026

Опубліковано: 15.05.2026